

Natura 2000 område nr. 56 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave

Områdebeskrivelse

Horsens Fjord er et karakteristisk østjysk fjordlandskab med fligede morænekyster og lavt vand. I fjorden ligger de lave øer Vorsø, Alrø og Hjarnø. Alrø og Hjarnø er domineret af intensivt landbrug. På den fredede Vorsø er landbrugsdrift ophørt for over 50 år siden, og øen henligger som urørt tilgroningsskov.

Ud for fjorden findes et stort relativt lavvandet havområde, der indeholder flere rev og holme, bl.a. Hov Røn, Søby Rev, Svanegrund og Møllegrund. Mod sydøst i området ligger den flade ø Endelave, hvis nordspids, Øvre, er fredet.

Det samlede areal er på 45.823 ha.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget for at beskytte en lang række arter og naturtyper og indeholder enestående naturværdier med mange sjældne arter og naturtyper.

Fjorden og havet ud for er lavvandet med en del materialevandring, hvilket giver et dynamisk landskab. Nogle steder eroderer kystskrænterne, mens der andre steder dannes forland med strandvolde og kystlaguner. Mellem Endelave og Tunø opbygges lave sandgrunde, der blottes ved ebbe. Tidevandsskiftet og vinden blotlægger vadeflader, der er nogle af de største i Østdanmark. Desuden findes der store, veludviklede stenrev ved Søby og ved Endelave.

På land findes der på alle områdets øer samt på nordsiden af Horsens Fjord og mellem Hov og Gylling Næs store veludviklede strandenge, der de fleste steder har fået lov at udvikle sig naturligt uden kystsikring og afvanding. Flere steder er der forekomst af gul engmyre, som indikerer lang tids uforstyrret græsningsdrift. På Endelave findes ud over flere skovnaturtyper endvidere tør hede, kalkoverdrev, sure overdrev, tidvis våde enge og rigkær.

Vorsø rummer en af landets største skarvkolonier, og her genindvandrede skarven i 1944 efter 80 års udryddelse i Danmark. Herudover findes en række kyst- og havlevende fugle i området. Havterne har en stor og stabil yngleforekomst i området, og splitterne er for nylig genindvandret til området. Der er også pæne ynglebestande af klyde og ederfugl. Af rastende trækfugle forekommer lille kobbersneppe, hjejle, hvinand, fløjlsand, bjergand og stor skallesluger.

Bestanden af spættet sæl er i fremgang på de to levesteder i Natura 2000-området, nemlig Svanegrunden og Møllegrunden. Derimod yngler gråsæl ikke i området.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret. De væsentligste er nævnt her:

Mange af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdeponering (eutrofiering), ligesom de marine naturtyper er truet af næringsstofbelastning, primært udvaskning, fra dyrket landbrugsjord.

Tilgroning med træer, buske og høje urter pga. manglende afgræsning samt fragmentering er et problem for heder, rigkær og strandenge og dermed også for tilknyttede fuglearter som klyde, hjejle og lille kobbersneppe.

Afvanding, uhensigtsmæssig drift og invasive arter samt problemarter er en trussel for naturværdierne flere steder i området.

Ynglefuglene er følsomme for forstyrrelser i yngleperioden, og trækfuglene er det på deres rastepladser.

Målsætning og indsats

Den overordnede målsætning for området er, at fjordområdets hav- og kystnatur skal udgøre et stort, sammenhængende naturområde med naturlig dynamisk udvikling af kystnaturen og med udbredte yngle- og rasteområder for hav- og kystfugle og havpattedyr.

De marine naturtyper sandbanker, vadeblader, laguner, bugter og rev og kystnaturtyperne strandvold med flerårige planter, enårig strandengsvegetation, strandeng og grå/grøn klit skal være i en gunstig (god-høj) naturtilstand. Dette gælder også for tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær. Ligeledes skal dværgterne, splitterne, ederfugl og skarv prioriteres.

Indsatsen vil helt overvejende dreje sig om sikring af og/eller genindførelse af lysåbne forhold ved rydning af opvækst og drift (græsning) af naturtyperne, samt om at der gennemføres en indsats over for invasive plantearter og problemarten vadegræs. For vandafhængige naturtyper vil det desuden være afgørende at sikre en forbedret hydrologi, ligesom der skal sikres gode levesteder for f.eks. gråsæl, spættet sæl, havterne, klyde, skarv, bjergand, fløjlsand, ederfugl, hjejle, hvinand, lille kobbersneppe og stor skallesluger. Skovnaturtyper sikres ved indgåelse af aftaler. Der foretages en sammenkædning af forekomsterne af strandeng, tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær, hvor det naturmæssigt er muligt. Endelig udføres en særlig indsats for truede naturtyper og arter ved at øge arealerne med tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær og ved at sikre ynglelokaliteter for dværgterne og splitterne.

Oversigt over de væsentligste virkemidler til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke relevant
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			

Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger		X		
Ekstensiv drift Fx indførsel eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser			X	
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			
Sammenkædning af naturarealer Fx ved udlæg af naturarealer til samdrift af mindre og adskilte naturområder.	X			